
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»
ЗАХІДНОЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У М. ПЛЗЕНЬ
(ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI)**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО:
ТОЧКИ ДОТИКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

Переяслав-Хмельницький – 2018

<i>Федорова О.</i> Особливості суфіксального маркування назв осіб жіночої статі в англійській та українській мовах та їх переклад	113
<i>Ходутина Т.</i> Порівняльна характеристика офіційно-ділового дискурсу англійської та української мов	116
<i>Хрін І.</i> Особливості перекладу модальних дієслів	118
<i>Циганкова А.</i> Особливості відтворення пасивних конструкцій (на матеріалі англомовного твору «The Old Man and the Sea» та його українського перекладу)	120
<i>Цимбаліста Д.</i> Передача функціонально-стилістичної інформації в перекладі мультфільму «Іван Царевич і Сірий Вовк»	122
<i>Черненко Є.</i> Переклад в Україні у 21 ст.: розквіт чи занепад?	124
<i>Шабінський М.</i> Особливості перекладу дієслівних конструкцій в рекламному тексті	127
<i>Шевченко А.</i> Сучасне перекладознавство: проблеми та перспективи розвитку	129
<i>Шпак М.</i> Особливості перекладу об'єктного предикативного інфінітивного звороту з англійської мови на українську	130
<i>Шульга О.</i> Роксоляна Петрівна Зорівчак: перекладна література як один з головних чинників українськості нації	133
СЕКЦІЯ №4. ПИТАННЯ ХУДОЖНЬОГО Й ГАЛУЗЕВОГО ПЕРЕКЛАДУ	136
<i>Борисова Н.</i> Відтворення алюзій у перекладі (на матеріалі твору Л. Керролла «Alice's Adventures in Wonderland»)	136
<i>Бурик Л.</i> Труднощі перекладу науково-технічних термінів гірничорудної промисловості з англійської мови на українську в текстах за професійним спрямуванням	138
<i>Василенко Г.</i> Образ у поетичному перекладі	140
<i>Вовкогон Ю.</i> Проблеми перекладу англійських термінів аграрної сфери	143
<i>Гуржій А.</i> Фахова лексика у виробничому романі: перекладацький вимір	146
<i>Дуброва С.</i> Засоби вираження емоційності у романі С. Моєма «Театр»	148
<i>Іваницька Н.</i> Відносність критеріїв оцінювання якості перекладу	150
<i>Іванова Я.</i> Використання сленгу в англійській науково-популярній літературі на прикладі книги Е. Макнаба та К. Даттона «How to win your everyday battles»	153
<i>Іванченко М.</i> Калькування як спосіб відтворення термінів електробезпеки українською мовою	155
<i>Козубенко Л.</i> Деякі аспекти перекладів В. Мисиком сатиричних творів Р. Бернса	158
<i>Костиця І.</i> Особливості перекладу німецької поезії	160
<i>Міненко О.</i> Художній переклад як складова порівняльного літературознавства	163
<i>Петрова О.</i> Integrated translation in English for specific purposes (medicine)	165
<i>Пітішкіна М.</i> Про деякі особливості двох українськомовних перекладів Біблії	167

3. Cronin M. Translation and Globalization / M. Cronin. – Routledge, 2012. – 190 p.
4. Faull K.M. Culture and translation / K.M. Faull. – Bucknell University Press, 2004. – 171 p.
5. Hickey L. The Pragmatics of Translation / L. Hickey. – Multilingual Matters, 1998. – 242 p.
6. Nida E.A., Taber Ch.R. The Theory and Practice of Translation/ E.A. Nida, Ch.R. Taber. – BRILL, 2003. – 218 p.

Олеся Федорова

(Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

ОСОБЛИВОСТІ СУФІКСАЛЬНОГО МАРКУВАННЯ НАЗВ ОСІБ ЖІНОЧОЇ СТАТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Висвітлення проблеми експліцитних гендерних маркерів англійської мови характеризується актуальністю протягом майже усього ХХ століття і не перестає бути предметом дискусій на початку ХХІ століття. Будучи багатоаспектною, дана проблема становить інтерес для лінгвістів, соціологів, психологів, політиків та ще цілої когорти спеціалістів, об'єднаних провідним принципом сучасної науки – антропоцентризмом. Такий стан справ пояснює наявність великої кількості літератури, що демонструє численні спроби пояснити природу, закономірності використання в мовленні гендерних маркерів, їх словотвірний потенціал, семантичні конотації. Однак досі залишаються актуальними питання правильного та політичного коректного перекладу назв осіб, що є експліцитно маркованими чи немаркованими в англійській мові за допомогою відповідних морфологічних чи лексичних засобів української мови та навпаки.

Питання гендерного маркування в англійській мові є дискурсивним, бо в мові не існує граматичного роду іменників. Відповідно усі словотвірні засоби, що використовуються для позначення жіночої статі є нетиповими і привертають увагу. Представники різних позицій щодо питань гендерної рівності різняться у ставленні до експліцитного гендерного маркування. Одні намагаються взагалі уникати його, прагнучи до гендерного нейтралітету, інші максимально маркують жіночу стать, щоб досягти гендерного паритету.

Арсенал морфологічних засобів маркування фемінінності в англійській мові ширший, ніж в українській. Велику групу становлять суфікси *-ess*, *-ette*, *-ine*, *-ina*, *-trix* (*-ix*), *-ne*, *-euse*, *-enne*, *-en*, *-e*, *-a*. Їх перелік в різних джерелах суттєво різниться. Це пояснюється досить низькою продуктивністю на даному етапі переважної їх більшості [4, с. 5].

Суфікс *-ess* був запозичений в англійську мову зі старо-французької [1, с. 90]. *-ess* був досить продуктивним в утворенні дериватів на позначення осіб жіночої статі: *inventor* – *inventress*, *director* – *directress*, *manager* – *manageress*.

Суфікс *-ette* теж був запозичений в англійську мову з французької. У певні періоди *-ette* вважався більш продуктивним, порівняно з *-ess*. В окремих випадках назви жінок на *-ette* мають паралельні форми на *-ess*, що відрізняються семантично (*anchorette* – ведуча на радіо та телебаченні, *anchoress* – затворниця, пустельниця, самітниця). Окрім словотвірних значень фемінінності, *-ette* надає фемінізмам демінутивного та іронічного значення.

Маркер *-a* запозичується в англійську мову в складі назв осіб з латинської (*alumna*), іспанської (*duenna, senora*), італійської (*inamorata, marchesa*), португальської (*infanta, senhora*) та інших мов. В англійській мові суфікс *-a* не є продуктивним. Нами виявлені лише окремі новоутворення з маркером *-a* в сучасній англійській (*Chicana* – американка мексиканського походження, *Latina* – американка латиноамериканського походження), що належать до розмовної лексики американського варіанта мови.

В лексикографічних джерелах англійської мови нараховується близько 10 лексем з суфіксом *-trix* (*-ix*), що позначають осіб жіночої статі. Частина з них містить позначки «застаріле» (*aviatrix, translatrix, administratrix* тощо).

Наявні в англійській мові лексеми з формантом *-euse* запозичені з французької (*accoucheuse, chanteuse, coiffeuse, masseuse, raconteuse, siffleuse*). Можна стверджувати, що даний маркер є непродуктивним в сучасній англійській мові, а слова, ним утворені, – маловживаними.

Фемінітив *-e* є маркером невеликої кількості назв жінок (*confidante, debutante, fiancée, figurante, marquise*), що утворені від основи-маскулінізму (*confidant, debutant, fiance, figurant, marquis*).

Мовознавці вбачають семантичну функцію суфікса *-ina* у творенні назв титулів (*regina, tsarina (zarina, czarina)* [56, 113], рангів, професій (*ballerina*) та власних імен (*Katrina, Marina, Sabrina*).

Окрім суфіксів значенням фемінінності в англійській мові наділені напівсуфікси *-maid/maid-*, *-woman/woman-*, *-mistress/mistress-*, *-girl/girl-*, *-wife*, *-lady/lady-*, що є набагато продуктивнішими та часто експлікують інші екзистенціальні та соціо-психологічні характеристики референтів.

Українська мова має значно менше морфологічних засобів гендерного маркування, однак вони набагато продуктивніші. Більшість іменників сучасної української мови – назв осіб за професією – має парні утворення чоловічого і жіночого роду або виявляє потенціальну можливість утворювати родові пари.

Найчастіше використовується словотворча модель на *-к(а)*, *-ш(а)*: *лікарка (лікарша), фельдшерка (фельдшерша), секретарка (секретарша), історичка, мовничка (мовниця), фізичка, математичка, хімічка*.

Досить повно представлені іменники жіночого роду, утворені за допомогою суфіксів *-к(а)*, *-иц(я)*, в художньому і публіцистичному стилях: *белетристка, майстриня, авторка, дослідниця, бригадирка, кореспондентка*.

У науковому і офіційно-діловому стилях української мови іменники жіночого роду на означення професії вживаються рідко. Це можна пояснити тим, що для наукової і технічної літератури важливе не розрізнення іменників за родо-статевими ознаками, а сам процес дослідження якогось явища, його

результати. Офіційно-діловому стилю властиві мовні штампи, стійка традиція використання іменників чоловічого роду на позначення осіб жіночої статі.

Необхідність чіткого розмежування іменників чоловічого і жіночого роду особливо відчувається в спортивно-фізкультурній лексиці, оскільки там існують неоднакові норми виконання завдань для чоловіків і жінок.

Серед спортивної лексики поширеними є форми типу *гімнастка, волейболістка, баскетболістка, чемпіонка, акробатка, спортсменка, рекордсменка, альпіністка, гандболістка, парашутистка, планеристка*.

Іменники на *-ів + к(а)* означають належність до спортивного клубу. Цілком звичними є назви *спартаківка, динамівка*.

Крім традиції вживання форм чоловічого та жіночого роду, можна помітити, що можливість утворення назв жіночого роду залежить і від морфологічної, фонетичної будови слова. Так, від основи іменника чоловічого роду, яка закінчується важким для вимови сполученням приголосних, наприклад, *кт, тр, рг*, не може утворюватись назва жіночого роду із суфіксом *-к(а)*. Пор.: *ад'юнкт, арбітр, драматург, комсорг, металург, педіатр, психіатр, фізорг*.

Як бачимо, в англійській та українській мовах на даному етапі існують протилежні тенденції щодо гендерного маркування назв осіб, особливо стосовно жінок.

Сам арсенал морфологічних засобів гендерного маркування в англійській мові ширший, але використання його обмежене історично соціальними нормами, а в сьогоденні – вимогами щодо гендерної рівності. В українській мові навпаки нечисленна група суфіксів-фемінітивів досить продуктивна, а їх використання заохочується в різних стилях мови та сферах її вжитку.

Усі ці особливості повинні враховуватись при перекладі гендерно маркованих назв осіб з української мови англійською та навпаки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Григорян А.А. Гендерная маркированность имен существительных в современном английском языке / А.А. Григорян // Доклады Второй международной конференции «Гендер: язык, культура, коммуникация» / под ред. И.И. Халеевой. – М. : МГЛУ, 2002. – С. 89–91.

2. Зятковская Р.Г. Суффиксальная система современного английского языка / Ромуальда Григорьевна Зятковская. – М. : Высшая школа, 1971. – 186 с.

3. Недбайло Л.І. Утворення іменників жіночого роду – назв осіб за професією [Електронний ресурс] / Л.І. Недбайло. — Режим доступу : <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine4-5.pdf>

4. Шиманович Г.М. Когнітивні чинники еволюції назв осіб в англійській мові ХХ століття : автореф. дис на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови» / Г.М. Шиманович. – К., 2005. – 20 с.